

УДК 323.1 (477.8)

ББК 66.5

**МІЖЕТНІЧНИЙ КОМПРОМІС:
ОБ'ЄКТИВНИЙ ТА СУБ'ЄКТИВНИЙ ВИМІРИ
(на прикладі Західної України 1918-1939 рр.)**

М. М. Гон

*Рівненський державний гуманітарний університет;
33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12; e-mail: gon.maksym@gmail.com*

Автор досліджує природу міжетнічних компромісів, використавши задля формулювання теоретичних міркувань досвід міжетнічної взаємодії в Західній Україні міжвоєнного періоду. На його думку, в цьому хронотопі існував «нейтральний» модуль співіснування «своїх» і «чужих», який є результатом низки об'єктивних чинників, що зумовлював безконфліктне співіснування різних націй. Водночас ті цілеспрямовані ініціативи, що мали за мету подолання суперечностей макросоціальних груп, поступки на користь «чужих», узгодження обопільних інтересів визначають сутність міжетнічного компромісу іншого типу. Міжетнічний компроміс у політичній сфері – результат певної етнополітичної поведінки її суб'єктів. Його передумова – готовність спільноти до досягнення згоди з «іншими».

Ключові слова: *міжетнічна взаємодія, компроміс, етнофор, соціальна група.*

Компроміс і конфлікт – біполярні полюси шкали міжетнічних взаємовідносин. Їх формування та функціонування в найбільш загальних твердженнях означаються як курс на залагодження суперечностей, рух назустріч та навпаки – намагання вирішити спірні питання на власну користь завдяки тиску, силовим засобам боротьби. Відтак потенціал двох станів міжетнічної взаємодії взаємозаперечуючий: дестабілізація чи наповнення позитивним змістом.

Доробок українських вчених свідчить, що лівова частка сучасних досліджень у хронотопі Західної України 1918-1939 рр. реалізується в конфліктологічному концепті. Це, зрозуміло, зумовлено як самою роллю соціальних конфліктів у суспільному житті, так, очевидно, і тогочасним досвідом етнополітичної практики співіснування українців з «іншостями». До того ж з'ясування механізму зародження антагоністичних взаємин, управління конфліктом справедливо трактується вченими як необхідний запобіжний засіб їх виникненню. Ці твердження сповна стосуються й етнополітології. Як приклад імпліцитності таких конструкцій – стаття В. Євтуха з промовистою назвою «Етнічний антагонізм: сутність явища та можливості його запобігання» [7].

Водночас останніми роками визначилася тенденція відмови учених від одностайності в прочитанні міжетнічних взаємин у Західній Україні в період між двома світовими війнами виключно в конфліктному дискурсі. Як свідчення цього назвемо статті Л. Зашкільняка [10], І. Гаврилів та І. Пилипів [3] – наратив спроб українсько-польського порозуміння 1920-1930-х рр. Проте поза дослідницьким ракурсом, як і раніше, здебільшого залишаються інші спільноти, що проживали в краю, а події в Західній Україні 1918-1939 рр. не використовуються політологами як багатий об'єкт-предметний «полігон» для вивчення міжетнічної взаємодії.

Трактуючи міжетнічний компроміс як одну з етнополітичних ситуацій співіснування «чужих», визначаємо завданнями розвідки з'ясування передумов його виникнення, рівнів функціонування, ознак на прикладі досвіду співіснування «іншостей» у Західній Україні 1918-1939 рр.

Міжетнічний компроміс – одна з форм взаємодії, яка характеризує стосунки між «чужими» на індивідуальному та груповому рівнях. У першому випадку він може виникати як наслідок даності, результат толерантного співіснування етнофорів у спільному соціокультурному просторі.

Об'єктивну природність стану міжетнічного компромісу Дж. Рекс екстраполює з імпліцитності взаємозв'язку між усвідомленням етнофором власного членства в етносі з аналогічним умоглядним висновком стосовно «чужих» – «складниками» їх макросоціальних груп. Стосунки між розчленованими соціокультурною дихотомією на групи «свій» / «чужий», твердить він, позбавлені емоційності й, з огляду на це, можуть розглядатися як нейтральні [16].

Моделювання «нейтральних» взаємин є передусім методом конструктивістським, що фокусує «нижній» рівень міжетнічного співіснування. Відсутність оцінок, зрозуміло, не надає означеній ситуації позитиву. Водночас беземоційний стан є апіорною констатацією «пасивного», не досягнутого внаслідок ініціатив сторін позитиву. Адже «насичення» образів «чужих» провіщає не тільки (можливо, й не стільки) імовірність появи їх варіацій із знаком плюс, скільки, враховуючи традиційні аутгрупові докори, навпаки. Це дозволяє стверджувати, що відсутність емоційності, збереження міжетнічної дистанції в атмосфері співіснування своєрідних самоізолюваних етнічних «гетто» не загрожує подоланням того рубікону, зони ризику, коли оцінки стосовно «чужих» приймуть один з двох імовірних варіантів – негативний.

Цю етнополітичну ситуацію можна порівняти зі співіснуванням «поганих» сусідів у багатоповерхівках. Відсутність контактів поміж ними, «німота» стосунків зумовлює збереження компромісу «пасивного» типу.

Подібна ситуація на етногруповому рівні є рідкісною. Проте емпірика співіснування євреїв та чехів у Західній Україні, які не виявляли взаємного тяжіння в політичному житті та, в результаті культурного поділу праці, не пересікалися в економічній конкуренції, дозволяє констатувати її імовірність. Це й дає підстави стверджувати, що за певних умов відсутність сталих міжетнічних контактів, невизначеність взаємин макросоціальних груп може виступати передумовою толерантних міжетнічних взаємин. Це, сказати б, наслідок статичного співіснування спільнот.

Об'єктивною передумовою, що запобігає виникненню міжетнічної неприязні та ворожості, слід вважати відсутність причин для продукування негативних образів «чужих», які зростають передусім в умовах конкуренції спільнот за будь-який значимий для них об'єкт. Так, розмежування етнічним бізнесом чехів і німців-землеробів, з одного боку, торговців і ремісників-євреїв, з другого, – обумовило відсутність претензій на перерозподіл економічних ресурсів. Соціокультурні цінності трьох етнічних груп не перетиналися, плекалися й оберігалися групами без спроб їх поширення на «інших». До того ж жодна з них у реаліях міжвоєнного періоду не претендувала на зміну статусу етнічних меншин, що, в сукупності названих факторів, і зумовило статичність, взаємне розмежування, яке й стало запорукою їхнього безконфліктного співіснування.

Таким чином, етнополітична поведінка, яка не суперечить інтересам інших груп, плекання власних елементів культурного ресурсу етнічностей (наприклад, мови) без спроб їх нав'язання «чужим» є однією з передумов їх толерантного співіснування. Дихотомія «ми / вони», стверджує В. Євтух, не є за своєю суттю конфліктною. «...Первісне функціональне значення цієї парадигми, – зазначає вчений, – полягає у фіксації етнічної різноманітності сучасних суспільств, у відокремленні (не сепарації) себе з-поміж інших, у збереженні своєї індивідуальності ... й у пошукові шляхів до безконфліктної взаємодії з іншими...» [7, 11-12].

У хронотопі Західної України міжвоєнного періоду ці міркування підтверджуються тими випадками, коли значимі для одної спільноти цінності не були такими для «інших». Наприклад – ставлення християн до соціокультурних цінностей євреїв. Їхня мова (як їдиш, так і їврит) не становили для православних і католиків об'єкту інтересів. Подібна тенденція простежується і в зворотній проекції. Відтак амбівалентність оцінок, макросоціальних настроїв стосовно тих чи інших елементів культурного ресурсу етнічності (предмет зацікавлення одних, байдужість інших), варіативність «ваги» цінностей в оцінках «своїх» і «чужих» визначає своєрідну рівновагу між зацікавленістю перших та індиферентністю других. Байдужість «інших» віддаляє, власне – не скорочує етнопсихологічної дистанції між «ми» і «вони», але, як і в інших озна-

чених вище випадках, одночасно запобігає формуванню етноконфліктних зон.

Враховуючи те, що подолання тенденції формування образів і оцінок стосовно «чужих» у поліетнічному суспільстві є, фактично, неможливим, припустимим є твердження, що вони, задля утримання «нейтральних» взаємин, не повинні продукувати тих елементів, які зумовлюють етнічну упередженість. Що ж до гетеростереотипів, які, вірогідно, можна інтерпретувати одним з варіантів емоційного «насичення» образів «чужих», то вони, як природній елемент співіснування «іншостей», відображають усталене уявлення групи стосовно тих, з ким співіснують їх творці. Схематизовані, спрощені, здебільшого емоційно насичені, вони хоч і спонукають небажані для їх об'єктів оціночні кліше, проте самі по собі не загрожують порушенням стану нейтралітету взаємин.

Емоційність міжетнічних стосунків може мати не тільки негативний, потенційно конфліктний, але й позитивний заряд. Йдеться про ті випадки, коли соціокультурні цінності спільнот є спільними чи близькими, що об'єктивно скорочує етнопсихологічний простір з суб'єктом «не-я». Промовистими для ілюстрації цієї тези є наголоси в зверненні до чехів Українського центрального виборчого комітету Волині, Полісся, Холмщини й Підляшшя (1922 р.): «... ви в багатьох наблизились до народу нашого, перейнявши, наприклад, його православну віру і спільну нам, слов'янам, богослужбову православну мову» [6, арк. 4]. Додатковим фактором для збереження позитивного заряду міжетнічних стосунків (як у випадку взаємин чехів та українців, останніх і німців) виявилася й спільна домінанта в структурі їх професійної зайнятості.

Ціннісні й соціальні аспекти не визначають весь спектр чинників, що коригують взаємини між «чужими». Особливої ваги, як свідчить емпірика міжвоєнного періоду, повсякчас набуває стратегія і тактика суб'єктів етнополітичної сфери суспільного буття. Макрогрупові інтереси, звісно, часто-густо спонукали міжетнічне напруження. Проте в окремих випадках саме етнонаціоналізми крили в собі потенційні передумови для толерантного співіснування спільнот.

Це твердження прийнятне для випадку співбуття діаспорних і тубільних спільнот. Імовірно розмежування орієнтирів їх етнічних рухів ілюструється українським та єврейським варіантами кордоцентризму. Так, сповідуючи сепаратистські настрої стосовно Польщі, українська суспільно-політична думка міжвоєнного періоду зазвичай демонструвала повагу до сіонізму. В оцінках українських громадсько-політичних періодичних видань, які час від часу вдавалися до роздумів над його сутністю, етнічна мобілізація євреїв вела до формування «нового жида, людини національного ренесансу» [14]. Їх активна боротьба за реалізацію державницьких планів, твердив у середині 1930-х рр. дописувач газети «Новий час», – «найбільше чудо, що сталося в останніх двох десятиліттях». Засновник сіонізму Т. Герцль характеризувався як людина,

чиею «невмирущою заслугою ... є, що він геніально відчув ритм майбуття і вказав жидам ясний шлях їх подальшого розвитку. Він зрозумів, що або жиди вернуть до своєї батьківщини й там, на старій землі Палестини, створять нову жидівську націю й державу, або пропадуть» [13].

Таким чином, відмінність цілей етнонаціоналізмів призводила до різновекторної спрямованості етнічних рухів, що, у випадку з тубільними й діаспорними спільнотами, ставало важливим чинником імовірного запобігання виникненню їх взаємної конкуренції. Разом з тим міжетнічний компроміс (бодай ситуативний) можливий і тоді, коли мета етнічних рухів одних етносів хоча б частково співпадає з інтересами інших. У рецепції українців, скажімо, сіонізм – це не тільки перспективний етнічний рух, а й «платформа для реальної розв'язки жидівського питання в галуті (країнах розпорошення – М. Г.)...» [8], доктрина, яка в разі реалізації його мети, «...забере надмір жидівської людності з переповнених містечок, що, напевно, вийшло б на користь і українському і жидівському населенню» [10].

Динаміка суспільно-політичних процесів спонукає враховувати й ті випадки, коли налагодженню ситуативної міжетнічної взаємодії сприяли незалежні від її учасників чинники. Так сталося, наприклад, у 1922 р., коли українці північно-західних земель увійшли до Блоку національних меншин, що об'єднав їх сили задля захисту інтересів його членів від наступальної етнонаціональної політики держави. Подібні передумови для короткочасного українсько-німецького зближення в Західній Україні створила наприкінці 1930-х рр. зміна етнополітичної поведінки німців, на етнотрупових настроях яких помітно позначилася агресивна діяльність Третього рейху на міжнародній арені. Репрезентативний наслідок співпадіння антипольської платформи українців і німців вбачаємо у типовому висловлюванні мешканця с. Кургани Березнівського повіту В. Мессаньо: «...коли Польща розпочне війну з німцями, останні спільно з українцями допомагатимуть німцям у тилу» [5, арк. 1].

Ще один варіант виникнення міжетнічного компромісу, що визначався як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, – уособлюють ті етнополітичні «комбінації», коли одна з груп не сягнула рівня етнічного руху. Так, зосередження уваги на плеканні етнічної самобутності чехів, обмеження своєї суб'єктності в суспільно-політичному житті здебільшого позицією неучасті зумовили їх толерантні стосунки з українцями, які протягом всього часу існування Другої Речі Посполитої не відмовилися від максимального завдання – здобуття державності.

Міжетнічний компроміс, досягнутий завдяки нейтральному модулю, взаємній беземоційності, не визначає домінуючої тенденції в стосунках між різними спільнотами. Неминучі міжетнічні контакти як на індивідуальному, так і груповому рівнях є тим чинником, який перетворює співіснування на взаємодію, яка може бути означена як «вищий» рівень міжетнічного співіснування. Їх сутність суттєво відрізняється.

Адже перше – даність буття в поліетнічному середовищі, яке зумовлене незалежними від поведінки етнофорів на даному історичному етапі факторами. Таке співжиття визначене хвилями зовнішньої етнічної міграції попередніх століть, виниклими в той час демографічними факторами тощо. Тим часом міжетнічні взаємодія – своєрідна константна одиниця аналізу, імпліцитна сутність, питома вага якої визначається обов'язковим фактором наявності раціональних контактів суб'єктів поліетнічного соціуму.

Отже, міжетнічна взаємодія, на відміну від особного співіснування, – обопільний вплив суб'єктів один на одного. Вона констатує подолання етнофорами, групою в цілому меж власного етнічного середовища, їх вихід «назовні» задля налагодження контактів з «чужими», що й обумовлює появу суб'єкт-суб'єктних стосунків. Тут, у «зовнішньому» світі, де етнічна гетерогенність визначає поліфонічність атмосфери співіснування «своїх» і «чужих» чи навіть за умови балансування групи на етнічному прикордонні, психологічні фактори суб'єктних ролей «ми» й «вони» спонукають появу групових переживань. У залежності від їх сутності взаємини спільнот набувають конфліктних чи навпаки – компромісних ознак.

Міжетнічний компроміс у політичній сфері є передусім результатом певної етнополітичної поведінки її суб'єктів. Його передумова – готовність спільноти до досягнення згоди з «іншими». На заваді їй зазвичай стоять реальні чи уявні кривди, розбіжності, часто-густо й суперечності групових інтересів, етнічна упередженість і стереотипи. Все це зумовлює імператив подолання елементів кризовості й недовіри в рамках окремих міжетнічних тандемів. Враховуючи типову в міжвоєнний період тенденцію самоізоляції етносів, йшлося, передусім, з одного боку, про надання кредиту довіри «іншим», з другого – про готовність взаємодіяти з тими «чужими», співпраця з якими не була апробована групою раніше або ж не перетворилася в тенденцію.

Проілюструємо ці міркування на прикладі взаємостосунків українців та євреїв. Хоча 1907 р. українська національно демократична, радикальна та соціал-демократична партії, з одного боку, та сіоністи, з другого, взаємодіяли у виборчій кампанії до австрійського парламенту [1, с. 58], їх співпраця не була розвинена в подальший час. Це, на наш погляд, стало однією з причин проголошеного євреями нейтралітету в час утворення ЗУНР. Постатей на кшталт Ю. Романчука з українського боку, який на початку ХХ ст. виступив на захист вимог євреїв [8, с. 42], та Я. Оренштайна з єврейського, видавнича діяльність якого сприяла розвитку українського друкованого слова [15, с. 147-148], виявилось замало, щоб зламати взаємні стереотипи, налаштувати обидві сторони на взаємодію. Тягар минулого, як і докори стосовно етнополітичної поведінки в новітній час, виявилися значимішими. «На цілім світі, – розмірковував 1922 р. часопис «Діло», – жиди йдуть рука в руку з сильнішим.

На українських землях жиди постійно служили ворогам українського народу і протиставлялися змаганням українських мас. Тип Янкля чи тип Мошка за старої Річипосполитої, тип лихваря і галапаса за австрійських часів, польонізатора тут, в Галичині, і основи русифікації на Великій Україні в минулому і теперішньому часі – ось що можемо об'єктивно і загально сказати про ролю жидів у відношенню до українського народу. Жиди були оруддям кожного гнобителя українського народу, асимілюючись постійно в користь посідачів влади і сили» [14].

Подібні оцінки звучать і в подальшому. Навесні 1937 р. відомий громадський діяч С. Баран охарактеризував ставлення євреїв до українського визвольного руху в такий спосіб: позитивне, яке продемонстрували ті одиниці або групи, які проживали в українському етнічному оточенні, головним чином вороже – на Наддніпрянщині, нейтральне – в Галичині [2]. За таких реалій досягнення українсько-єврейського компромісу залежало як від зміни етнополітичної поведінки одних, так і готовності до «списання гріхів» іншими. Ситуація ускладнювалася тим, що й євреї оперували докорами на адресу українців.

Отже, знаковою передумовою налагодження взаємин поміж «чужими» є проблема їхньої готовності першими зробити крок назустріч «іншим». Водночас дилема ініціативи формується як спільний знаменник двох факторів. По-перше, імовірної корекції взаємин з третіми силами – результат особливостей взаємостосунків імовірного союзника з іншими етнічними групами й державою. По-друге, глибини двосторонніх протиріч імовірних партнерів, їхнього бажання нейтралізувати соціальні чи іншого роду протиріччя, чи навпаки – багажу обопільного (набутого, принаймні, в стані беземоційного співіснування) позитиву. Не менш значимим є й питання про межі поступок на користь «інших». Проте в будь-якому з імовірних варіантів чи не єдиним виходом з положу міжетнічних протиріч є пошук шляхів для мінімізації конфліктних площин, спірних питань, аутгрупова демонстрація готовності групи чи її сегментів до поступок на користь «чужих», як мінімум – демонстрація доброзичливості стосовно них. Саме в такому контексті прочитується звернення посла П. Васильчука до євреїв з приводу відкриття гебрайського університету в Єрусалимі (1925 р.). Подія трактувалася «...живим свідоцтвом, чого може доконати світлий геній нації, живучи в найбільшому розпорошенні, яке лише знає історія» [9]. Партійний орган Українського національно-демократичного об'єднання в той час стверджував: «Гебрайський університет в Єрусалимі дістає народ, що користує з усіх університетів світу. Університет на давно завмерлій мові не для практичних життєвих потреб, а для великої ідеї відродження старезної культури...» [9]

Засоби досягнення налагодження міжетнічної взаємодії є численними: імовірні ініціативи включають спектр від адресних звернень, укладання угод чи домовленостей – до публікацій езоповою мовою в пері-

одичній пресі. Проте зосередження уваги на державі, яка в умовах конфліктів з етнічними меншинами виступає від імені титульного етносу, дозволяє констатувати її особливу роль у налагодженні конструктивних міжетнічних стосунків. Від неї, зокрема, залежить вироблення й втілення в суспільно-політичне життя системи заходів, спрямованих на ліквідацію т. зв. «нетипової поведінки» (Г. Парсонс) суб'єктів соціальних конфліктів [12, с. 44], лобювання реалізації спільних для «своїх» і «чужих» проектів майбутнього.

Варіативність ініціатив, спрямованих на інформування іншої сторони про готовність до перегляду характеру двосторонніх взаємин, узгодження інтересів, виявів поваги стосовно «чужих» тощо, не коригує їх спільного знаменника: вони є результатом безпосередніх дій, які мають за мету досягнення співпраці з «іншими» чи зменшення двосторонніх протиріч. Це спонукає визнати імперативним критерієм виникнення міжетнічного компромісу дію, ознакою – цілеспрямованість. Остання обумовлює дискретність взаємодії спільнот. На груповому рівні міжетнічні контакти (на відміну від індивідуального) є результатом дії суб'єктивного фактору – відповідної етнополітичної поведінки. Це визначає міжетнічний компроміс як явище динамічне, цілераціональне, тобто результат інформування «інших» про свої наміри або ж наслідок безпосередньо здійснених заходів.

Суб'єктність учасників міжетнічного компромісу визначається статусом сторін: в одних випадках компромісу можуть досягти титульний етнос, влада та етнічна меншина (наприклад, т. зв. польсько-єврейська угода 1925 р., політика «нормалізації» польсько-українських стосунків 1935-1938 рр.), в іншому – етнічні меншини поміж собою. За кількісним показником, відповідно, компроміси можуть бути дво- та багатосторонніми. Єдиним за час міжвоєнного двадцятиліття прикладом останнього став Блок національних меншин варіанту 1922 р. Водночас представництво в них лише окремих політичних сил українців та євреїв північно-західних земель та бездіяльність блоку в Галичині свідчать, що в тих чи інших політичних ситуаціях учасниками компромісів виступають не групи в цілому, а лише їх окремі частини.

Досягнення міжетнічної взаємодії узалежнюється й від здатності етнічних лідерів скоригувати настрої стосовно «чужих» у лоні власної групи, а водночас – спроможності членів останньої долати синдроми упередженості, продукувати спільні переживання з тими, хто зазвичай чи в конкретній політичній ситуації уособлював опонента. Іншими словами, йдеться про етнічну емпатію, тобто здатність співпереживати, перейматися проблемами «чужих». Ця проблема має чималий ресурс прикладів для її ілюстрації. Скажімо, позиція нечисленних поляків, об'єднаних у групі «Зніч». Хоча навесні 1936 р. вони виступили з гаслами «чесної політики на кресах» та заявою про те, що хочуть співпрацювати з українцями в досягненні їх політичного ідеалу, скоригувати

ставлення поляків до них, не вдалося. Значимими передумовами для збереження міжетнічного компромісу є, зрозуміло, й культура міжетнічного спілкування та етнічна толерантність суб'єктів політикуму.

Динамічна характеристика міжетнічного компромісу зумовлює його нестабільність, хиткість. Дії сторін, які прямо чи опосередковано суперечать інтересам «чужих», можуть визначати кардинальну зміну етнополітичної ситуації, характеру стосунків двох чи більше спільнот. Так сталося, наприклад, 1925 р., коли українські провідники піддали нищівній критиці угоду, укладену єврейськими представниками в законодавчих органах з польським урядом. Через десятиліття з критикою політики «нормалізації» виступили росіяни.

Досягнення міжетнічного компромісу неможливе без усвідомлення причин кризовості дво- чи багатосторонніх стосунків, поінформованості щодо інтересів «чужих». Знайомство з ними досягається не тільки шляхом пізнання групових переживань «інших» у час толерантного співіснування, а й в умовах міжетнічної конфронтації та конфліктів. Відтак останні є тими екстремами, які оголюють причини двосторонніх суперечностей, а водночас спонукають здійснити вибір між продовженням протистояння чи ставкою на залагодження спірних питань.

Отже, співіснування спільнот у поліетнічному соціумі обумовлює природність «нейтрального» модуля їх взаємостосунків, який частково функціонував у Західній Україні міжвоєнного періоду завдяки природній самоізоляції етнічних суб'єктів суспільно-політичних процесів та їх взаємній толерантності. Збереженню цього стану сприяли спільність / схожість соціальної структури окремих спільнот, близькість чи спорідненість ціннісних ресурсів етнічностей, подекуди – відмінності артикульованих етнонаціоналізмами завдань.

Цілераціональні зусилля, спрямовані на подолання суперечностей макросоціальних груп, які супроводжуються поступками на користь «чужих», узгодженням обопільних інтересів визначають сутність міжетнічного компромісу. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія уособлює його «вищий» рівень. Мінімізація суперечностей, ситуативна нейтралізація конфронтації спільнот чи міжетнічних конфліктів – результат цілеспрямованих на реалізацію цих завдань акцій сегментів поліетнічного соціуму.

Література

1. Андрусак Т. Українсько-жидівська передвиборча коаліція 1907 року / Т. Андрусак // *І.* – 1996. – Ч. 8. – С. 57-59.
2. Баран С. Зельман і Мендель / С. Баран // *Діло.* – 1937, 1 травня. – С. 10.
3. Гаврилів І. Спроби «нормалізації» українсько-польських відносин у 30-х роках / І. Гаврилів, І. Пилипів // *Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21-22 листопада 1996 р.).* – Івано-Франківськ, 1996. – С. 217-220.

4. Група «Зніч» // Нова Доба. – 1936, 24 квітня. – С. 2.
5. Державний архів Рівненської області (далі – ДАРО), ф. 86, оп. 3, спр. 1826.
6. ДАРО, ф. 33, оп. 2, спр. 2900.
7. Євтух В.Б. Етнічний антагонізм: сутність явища та можливості його запобігання / В.Б. Євтух // За міжнаціональну злагоду, проти шовінізму та екстремізму. Матеріали науково-практичної конференції «Подолання шовінізму та екстремізму – найважливіша передумова міжнаціональної злагоди і громадянського миру в Україні». 8-9 жовтня 1993 року. – К., 1995. – С. 9-17.
8. Жаботинський В. Вибрані статті з національного питання / В. Жаботинський. – К., 1991. – 136 с.
9. Жидівське культурне свято // Діло. – 1925, 1 квітня. – С. 1.
10. Зашкільняк Л. Спроби українсько-польського порозуміння в міжвоєнній Польщі: сподівання і реалії / Л. Зашкільняк // Українсько-польські відносини в Галичині у ХХ ст. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (21-22 листопада 1996 р.). – Івано-Франківськ, 1996. – С. 156-160.
11. Кисілевський Ю. До історії палестинського конфлікту / Ю. Кисілевський // Новий час. – 1936, 18 серпня. – С. 3.
12. Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт / В.О. Котигоренко. – К., 2004. – 772 с.
13. Лисяк П. Всесвітній сіоністичний конгрес / П. Лисяк // Новий час. – 1935, 6 вересня. – С. 2.
14. Невтральність? // Діло. – 1922, 12 вересня. – С. 1.
15. Монолатій І. Забутий світ – коломийські євреї / І. Монолатій // Хроніка 2000. – 1998. – № 21-22. – С. 145-152.
16. Рекс Дж. Етнічна ідентичність і національна держава: політична соціологія полікультурних суспільств / Дж. Рекс // Українські варіанти. – 1998. – №1. – С. 76-84.

Стаття надійшла до редакційної колегії 25. 04. 2018 р.

*Рекомендовано до друку д. політ. н., професором **Монолатієм І. С.**,
д. політ. н., професором **Лазаровичем М. В.** (Тернопіль)*

**MULTIETHNIC COMPROMISE:
OBJECTIVE AND SUBJECTIVE ASPECTS
(ON EXAMPLE OF WESTERN UKRAINE 1919-1939)**

M. M. Gon

*Rivne State University of Humanities;
33027, Rivne, Stepana Bandery Str., 12;
e-mail: gon.maksym@gmail.com*

The author explores the nature of multiethnic compromises, using the experience of interethnic interaction in Western Ukraine in the interwar period in order to formulate theoretical considerations. In his opinion, in this chronotope there was a “neutral” module of the coexistence of “ours” and “theirs”, which is the result of a number of objective factors, which predetermined the non-conflict coexistence of different nations. At the same time, those initiatives focused on overcoming the contradictions of macro-social groups, actions in favor of “theirs”, and the harmonization of mutual interests determine the essence of an interethnic trade-off of another type. Multiethnic compromise in the political sphere is the result of certain ethnopolitical behavior of its subjects. His precondition is the willingness of the community to reach agreement with the “others”.

Key words: *multiethnic interaction, compromise, ethnophore, social group.*